

УДК 347.961

DOI: 10.36550/2522-9230-2022-12-55-59

Аверіна Євгенія Анатоліївна,
аспірантка ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
e-mail: notary@averina.com.ua
<https://orcid.org/0000-0001-7988-9364>

СУСПІЛЬНІ ВІДНОСИНИ У СФЕРІ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПРЕДМЕТ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Дослідження правового змісту суспільних відносин у сфері нотаріальної діяльності як предмета правового регулювання має на меті підвищення ефективності функціонування її механізму, державного регулювання цієї діяльності, створення належних організаційно-правових умов для покращення захисту прав та інтересів громадян і юридичних осіб України суб'єктами нотаріальної діяльності.

Поняття «нотаріальна діяльність» на законодавчому рівні не визначене. У Законі України «Про нотаріат» використовуються терміни «нотаріат», «нотаріальні дії», «діяльність нотаріату», «нотаріальна діяльність», однак у тексті закону наведено лише визначення поняття «нотаріат». Нотаріат в Україні - це система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені законом, з метою надання їм юридичної вірогідності.

Види нотаріальних дій, які уповноважені здійснювати нотаріуси, посадові особи органів місцевого самоврядування, консульські установи України за кордоном та інші, спеціальні, суб'єкти нотаріальної діяльності, у своїй сукупності складають предмет нотаріальної діяльності.

Зроблено висновок про те, що нотаріальною діяльністю є діяльність нотаріусів, посадових осіб органів місцевого самоврядування, консульських установ України за кордоном та спеціальних суб'єктів нотаріальної діяльності у сфері посвідчення прав, а також фактів, що мають юридичне значення, та вчинення інших нотаріальних дій, передбачених законодавством України, з метою надання їм юридичної вірогідності, яка має як приватно-правовий, так і публічно-правовий характер, врегульована нормами національного законодавства України та міжнародними договорами України, має місце як на території України, так і за кордоном.

Ключові слова: предмет правового регулювання, нотаріат, нотаріальні дії, діяльність нотаріату, нотаріальна діяльність, суб'єкти нотаріальної діяльності.

Averina E. PUBLIC RELATIONS IN THE FIELD OF NOTARIAL ACTIVITIES AS A SUBJECT OF LEGAL REGULATION

The study of the legal content of public relations in the field of notarial activity as a subject of legal regulation aims to increase the effectiveness of its mechanism, state regulation of this activity, creating appropriate organizational and legal conditions to improve protection of rights and interests of citizens and legal entities of Ukraine by subjects of notarial activity.

The concept of «notarial activity» is not defined at the legislative level. The Law of Ukraine «On Notaries» uses the terms «notary», «notarial acts», «activities of notaries», «notarial activities», but the text of the law provides only a definition of «notary». Notary in Ukraine is a system of bodies and officials who are obliged to certify rights, as well as facts of legal significance, and to perform other notarial acts provided by law in order to give them legal credibility.

Types of notarial acts authorized by notaries, officials of local governments, consular offices of Ukraine abroad and other, special, subjects of notarial activity, together constitute the subject of notarial activity.

It is concluded that notarial activity is the activity of notaries, officials of local governments, consulates of Ukraine abroad and special subjects of notarial activity in the field of certification of rights, as well as facts of legal significance and other notarial acts, provided by the legislation of Ukraine, in order to provide them with legal credibility, which has both private and public law character, regulated by national legislation of Ukraine and international treaties of Ukraine, takes place both in Ukraine and abroad.

Key words: subject of legal regulation, notary, notarial acts, activities of notaries, notarial activities, subjects of notarial activities.

Постановка проблеми. Як відомо, предметом правового регулювання є суспільні відносини, що урегульовані нормами права. Залежно від предмету та методу правового регулювання окремих сфер суспільних відносин, система права поділяється на галузі, підгалузі, інститути права.

Дослідження правового змісту суспільних відносин у сфері нотаріальної діяльності як предмета правового регулювання має на меті підвищення ефективності функціонування її механізму, державного регулювання цієї діяльності, створення належних організаційно-правових умов для покращення захисту прав та інтересів громадян і юридичних осіб України суб'єктами нотаріальної діяльності.

Стан дослідження. Нотаріальна діяльність є предметом наукових досліджень таких авторів, як Баранкова В. В., Долинська М. С., Комаров В. В., Нікітін Ю. В., Фурса С. Я. та ряду інших учених-юристів. Основні положення цих досліджень використовуються у даній статті [1–5].

Метою статті є характеристика суспільних відносин у сфері нотаріальної діяльності як предмета правового регулювання.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, предметом правового регулювання є суспільні відносини, що потребують правового регулювання і об'єктивно піддаються йому, сторонами яких виступають правоздатні і дієздатні особи [6, 7].

Характеризуючи суспільні правовідносини у сфері нотаріальної діяльності важливо дослідити склад цих правовідносин, а саме їх правовий зміст, систему суб'єктів та предмет.

Відповідно до ст. 92 Конституції України організація і діяльність нотаріату визначаються виключно законами України [8].

Слід зазначити, що поняття «нотаріальна діяльність» на законодавчому рівні не визначене. Так, у Законі України «Про нотаріат» від 02 вересня 1993 р. № 3425-XII використовуються терміни «нотаріат», «нотаріальні дії», «діяльність нотаріату», «нотаріальна діяльність», однак у тексті закону наведене лише визначення поняття «нотаріат» [9].

Отже, згідно із ст. 1 Закону України «Про нотаріат» нотаріат в Україні - це система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені цим законом, з метою надання їм юридичної вірогідності [9].

Щодо суб'єктного складу нотаріальної діяльності та видів нотаріальних дій слід зазначити наступне.

Нотаріусом є уповноважена державою фізична особа, яка здійснює нотаріальну діяльність у державній нотаріальній конторі, державному нотаріальному архіві або незалежну професійну нотаріальну діяльність, зокрема посвідчує права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняє інші нотаріальні дії, передбачені законом, з метою надання їм юридичної вірогідності [9].

Вчинення нотаріальних дій в Україні покладається на нотаріусів, які працюють в державних нотаріальних конторах, державних нотаріальних архівах (державні нотаріуси) або займаються приватною нотаріальною діяльністю (приватні нотаріуси). На нотаріусів, які працюють у державних нотаріальних конторах або займаються приватною нотаріальною діяльністю, законом може бути покладено вчинення інших дій, відмінних від нотаріальних, з метою надання їм юридичної вірогідності. Крім зазначеного, нотаріуси можуть проводити медіацію у порядку, визначеному законом, за умови проходження ними базової підготовки медіатора. Документи, оформлені державними і приватними нотаріусами, мають однакову юридичну силу [9].

Нотаріуси уповноважені вчиняти такі нотаріальні дії: посвідчують правочини (договори, заповіти, довіреності, вимоги про нотаріальне посвідчення правочину тощо); вживають заходів щодо охорони спадкового майна; видають свідоцтва про право на спадщину; видають свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя (колишнього подружжя) на підставі спільної заяви або в разі смерті одного з подружжя; видають свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів); видають свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів), якщо прилюдні торги (аукціони) не відбулися; провадять опис майна фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою або місце перебування якої невідоме; видають дублікати нотаріальних документів, що зберігаються у справах нотаріуса; накладають та знімають заборону щодо відчуження нерухомого майна (майнових прав на нерухоме майно), що підлягає державній реєстрації; накладають заборону щодо відчуження грошових сум, що будуть зараховані заявником вимоги, визначеним відповідно до Закону України «Про акціонерні товариства», на рахунок умовного зберігання (ескроу), відкритий відповідно до зазначеного закону; засвідчують вірність копій (фотокопій) документів і виписок з них; засвідчують справжність підпису на документах; засвідчують вірність перекладу документів з однієї мови на іншу; посвідчують факт, що фізична чи юридична особа є виконавцем заповіту; посвідчують факт, що фізична особа є живою; посвідчують факт перебування фізичної особи в певному місці; посвідчують час пред'явлення документів; передають заяви фізичних та юридичних осіб іншим фізичним та юридичним особам; приймають у депозит грошові суми та цінні папери; вчиняють виконавчі написи; вчиняють протести векселів; вчиняють морські протести; приймають на зберігання документи; вчиняють інші нотаріальні дії згідно із законом. Державні нотаріуси в державних нотаріальних архівах видають дублікати і засвідчують вірність копій і виписок з документів, які зберігаються у справах цих архівів [9].

Наступною категорією суб'єктів нотаріальної діяльності є посадові особи органів місцевого самоврядування. Згідно із ст. 38 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР до делегованих повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належить, серед іншого, вчинення нотаріальних дій з питань, віднесених законом до їх відання, реєстрація актів цивільного стану [10].

Так, у сільських населених пунктах окремі нотаріальні дії, визначені в Законі України «Про нотаріат», вчиняються уповноваженими на це посадовими особами органів місцевого самоврядування. Зокрема, такі посадові особи вживають заходів щодо охорони спадкового майна; посвідчують заповіти (крім секретних); видають дублікати посвідчених ними документів; засвідчують вірність копій (фотокопій) документів і виписок з них; засвідчують справжність підпису на документах; видають свідоцтва про право на спадщину; видають свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя в разі смерті одного з подружжя. Останні два види нотаріальних дій вчиняють уповноважені посадові особи органу

місцевого самоврядування, які мають вищу юридичну освіту, досвід роботи у галузі права не менше трьох років, пройшли протягом року стажування у державній нотаріальній конторі або приватного нотаріуса, завершили навчання щодо роботи з єдиними та державними реєстрами, що функціонують в системі Міністерства юстиції України, та склали іспит із спадкового права у порядку, встановленому Міністерством юстиції України. Контроль за організацією нотаріальної діяльності уповноважених на це посадових осіб органів місцевого самоврядування, дотриманням ними порядку вчинення нотаріальних дій та виконанням правил нотаріального діловодства здійснюється Міністерством юстиції України. Зазначені посадові особи не мають права на оформлення документів, призначених для використання за межами державного кордону [9].

Третьою групою суб'єктів нотаріальної діяльності є посадові особи консульських установ України за кордоном.

Так, вчинення нотаріальних дій за кордоном покладається на консульські установи України, а у випадках, передбачених чинним законодавством, - на дипломатичні представництва України. Консульські установи України вчиняють такі нотаріальні дії: посвідчують правочини (договори, заповіти, довіреності тощо), крім іпотечних договорів, договорів про відчуження та заставу жилих будинків, квартир, дач, садових будинків, гаражів, земельних ділянок, іншого нерухомого майна, що знаходиться в Україні, а також крім договорів оренди, суборенди, емфітевзису земельних ділянок сільськогосподарського призначення; вживають заходів до охорони спадкового майна; видають свідоцтва про право на спадщину; видають свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя у разі смерті одного з подружжя; засвідчують вірність копій документів і виписок з них; засвідчують справжність підпису на документах; засвідчують вірність перекладу документів з однієї мови на іншу; посвідчують факт, що фізична особа є живою; посвідчують факт перебування фізичної особи в певному місці; посвідчують тотожність фізичної особи з особою, зображеною на фотокартці; посвідчують час пред'явлення документів; приймають в депозит грошові суми і цінні папери; вчиняють виконавчі написи; приймають на зберігання документи; вчиняють морські протести; видають дублікати посвідчених ними документів. Законодавством України можуть бути передбачені й інші дії, що вчиняються консульськими установами України [9].

Порядок здійснення нотаріальних дій консульськими установами визначається Консульським статутом України, затвердженим Указом Президента України від 02 квітня 1994 р. № 127/94 [11].

Крім суб'єктів нотаріальної діяльності, названих вище, окрема група суб'єктів має право посвідчувати заповіти (крім секретних) та довіреності, прирівняні до нотаріально посвідчених. Таких суб'єктів можна назвати спеціальними суб'єктами нотаріальної діяльності. До них відносяться головні лікарі, їх заступники з медичної частини або чергові лікарі лікарень, госпіталів, інших стаціонарних закладів охорони здоров'я, начальники госпіталів, директори або головні лікарі будинків для осіб похилого віку та осіб з інвалідністю; капітани морських, річкових суден, що ходять під прапором України; начальники пошукових або інших експедицій; командири (начальники) військових частин, з'єднань, установ або військово-навчальних закладів; начальники установ виконання покарань та слідчих ізоляторів [9, 12].

Названі вище види нотаріальних дій, які уповноважені здійснювати нотаріуси, посадові особи органів місцевого самоврядування, консульські установи України за кордоном та інші, спеціальні, суб'єкти нотаріальної діяльності, у своїй сукупності складають предмет нотаріальної діяльності.

Слід зазначити, що правове регулювання нотаріальної діяльності має як приватно-правовий, так і публічно-правовий характер. Державне регулювання нотаріальної діяльності полягає у встановленні умов допуску громадян до здійснення нотаріальної діяльності, порядку зупинення і припинення приватної нотаріальної діяльності, анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю; здійсненні контролю за організацією нотаріату, проведенням перевірок організації нотаріальної діяльності нотаріусів, дотримання ними порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства; визначенні органів та осіб, які вчиняють нотаріальні дії, здійснюють контроль за організацією нотаріату, проводять перевірки організації нотаріальної діяльності нотаріусів, дотримання ними порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства; визначенні ставок державного мита, яке справляється державними нотаріусами; встановленні переліку додаткових послуг правового і технічного характеру, які не пов'язані із вчинюваними нотаріальними діями, та встановленні розмірів плати за їх надання державними нотаріусами; встановленні правил професійної етики нотаріусів. Контроль за організацією нотаріату, перевірка організації нотаріальної діяльності нотаріусів, дотримання ними порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства здійснюються Міністерством юстиції України та його територіальними органами [9].

Отже, проведений у цій статті аналіз законодавства дає можливість зробити висновок про те, що нотаріальна діяльність як предмет правового регулювання має такі ознаки:

1. Це суспільні відносини у сфері посвідчення прав, а також фактів, що мають юридичне значення, та вчинення інших нотаріальних дій, передбачених законодавством України, з метою надання їм юридичної вірогідності.

2. Зазначені суспільні відносини мають як приватно-правовий, так і публічно-правовий характер, оскільки значна кількість норм законодавства про нотаріат присвячена питанням державного регулювання нотаріальної діяльності.

3. Нотаріальна діяльність врегульована нормами національного законодавства України та міжнародними договорами України.

4. Суб'єктами нотаріальної діяльності є нотаріуси, посадові особи органів місцевого самоврядування, консульські установи України за кордоном та інші, спеціальні, суб'єкти нотаріальної діяльності.

5. Нотаріальна діяльність має місце як на території України, так і за кордоном.

6. Предмет нотаріальної діяльності визначається змістом нотаріальних дій, види яких визначаються законодавством.

Висновки. Нотаріальною діяльністю є діяльність нотаріусів, посадових осіб органів місцевого самоврядування, консульських установ України за кордоном та спеціальних суб'єктів нотаріальної діяльності у сфері посвідчення прав, а також фактів, що мають юридичне значення, та вчинення інших нотаріальних дій, передбачених законодавством України, з метою надання їм юридичної вірогідності, яка має як приватно-правовий, так і публічно-правовий характер, врегульована нормами національного законодавства України та міжнародними договорами України, має місце як на території України, так і за кордоном.

Необхідність підвищення ефективності функціонування механізму нотаріальної діяльності та її державного регулювання обумовлює актуальність подальших досліджень правового змісту суспільних відносин у сфері нотаріальної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Комаров В. В., Баранкова В. В. Нотаріат в Україні: підручник. Х.: Право, 2011. 384 с.
2. Долинська М. С. Нотаріальний процес: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 652 с.
3. Нотаріат в Україні: навчальний посібник / За ред. Ю. В. Нікітіна. К.: КНТ, 2007. 680 с.
4. Фурса С. Я. Теорія нотаріального процесу: Науково-практичний посібник. К.: Алерта; Центр учбової літератури, 2012. 920 с.
5. Нотаріат України: підручник / С. Я. Фурса [та ін.] ; за заг. ред. С. Я. Фурси; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Центр правових досліджень Фурси. 3-тє вид., допов. та перероб. Київ: Алерта, 2015. 484 с.
6. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: [підручник для студ. вищ. навч. закладів]. [2-е вид.]. Харків: Консум, 2005. 656 с.
7. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПРн України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПРн України О. В. Петришина. Харків: Право, 2009. 584 с.і
8. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Про нотаріат : Закон України від 02 вересня 1993 р. № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>
10. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
11. Про Консульський статут України : Указ Президента України від 02 квітня 1994 р. № 127/94. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127/94#Text>
12. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

REFERENCES:

1. Komarov, V. V., Barankova, V. V. (2011). Notariat v Ukraini. [Notary in Ukraine]. 384. [in Ukrainian].
2. Dolynska, M. S. (2019). Notarialnyi protses. [Notarial process]. 652. [in Ukrainian].
3. Nikitin, Yu.V. (Ed). (2007). Notariat v Ukraini. [Notary in Ukraine]. 680. [in Ukrainian].
4. Fursa, S. Ya. (2012). Teoriia notarialnoho protsesu. [Theory of notarial process]. 920. [in Ukrainian].
5. Fursa, S.Ia. (Ed)., ta in. (2015). Notariat Ukrainy. [Notary of Ukraine]. 3-tie vyd., dopov. ta pererob. 484. [in Ukrainian].
6. Skakun, O. F. (2005). Teoriia derzhavy i prava. [Theory of state and law]. [2-e vyd.]. 656. [in Ukrainian].
7. Tsvik, M.V. (Ed), & Petryshyn, O.V.(Ed), & Avramenko, L.V. ta in... (2009). Zahalna teoriia derzhavy i prava [General theory of state and law]. 584. [in Ukrainian].
8. Konstytutsiia Ukrainy. (1996, June 28). [Constitution of Ukraine]. Retrieved from: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/main/254k/96-vr> [in Ukrainian].
9. Pro notariat. (1993, 2 September). [On the the notary]. Zakon Ukrainy № 3425-XII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text> [in Ukrainian].
10. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini. (1997, 21 May). [On local self-government in Ukraine]. Zakon Ukrainy № 280/97-VR. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

11. Pro Konsulskyi statut Ukrainy (1994, 2 April) [On the Consular Statute of Ukraine]. Ukaz Prezidenta Ukrainy № 127/94. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127/94#Text> [in Ukrainian].

12. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy. (2003, January 16). [Civil Code of Ukraine]. [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 20.04.2022

УДК 347.79

DOI: 10.36550/2522-9230-2022-12-59-63

Вийванко Олег,

аспірант Західноукраїнського національного університету
<https://orcid.org/0000-0003-3504-5471>

ПРИНЦИПИ ОБМЕЖЕНЬ ПРАВ У СИСТЕМІ ПРИНЦИПІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

В даний час ключовим фактором розвитку суспільства, його соціально-економічної інфраструктури стає насамперед інтелект, результати діяльності якого дозволяють відповідним суб'єктам (творцям творчого інтелектуального продукту, а також законним правласникам) виходити на перші позиції в конкурентній економічній боротьбі, а разом із цим та державам, де існують умови для реалізації інтелектуального, науково-технічного та загалом творчого потенціалу.

Сьогодні відбуваються трансформаційні процеси в Україні, які знаходять своє відображення практично у всіх сферах життєдіяльності. Оскільки право є надбудовою над економічним фундаментом суспільства, то в ньому відбуваються основні закономірності розвитку держави і суспільства, що відображається на принципах. Принципи права сприяють усуненню суперечностей між окремими приписами і підвищенню якості законодавства, тим самим забезпечуючи ефективність регулювання відносин. Інтеграція України в світовий ринок і до європейської спільноти викликають необхідність узгодження національного законодавства в сфері інтелектуальної власності у відповідності до принципів та стандартів, які містять міжнародні договори.

Згідно ч.3 ст.418 Цивільного кодексу України: «Право інтелектуальної власності є непорушним. Ніхто не може бути позбавлений права інтелектуальної власності чи обмежений у його здійсненні, крім випадків, передбачених законом». Ці положення відповідають основним міжнародним принципам у галузі захисту прав інтелектуальної власності. Проте, законодавство чітко визначає випадки, коли такі права можуть обмежуватись.

Мета статті дослідити основні принципи обмеження прав інтелектуальної власності, їх роль у здійсненні права інтелектуальної власності.

Ключові слова: принципи та основні засади, обмеження прав, право інтелектуальної власності, виключні права.

Vyyvanko O. PRINCIPLES OF RESTRICTIONS ON RIGHTS IN THE SYSTEM OF PRINCIPLES OF INTELLECTUAL PROPERTY

Currently, the key factor in the development of society, its socio-economic infrastructure is primarily intelligence, the results of which allow relevant actors (creators of creative intellectual products, as well as legitimate rights holders) to take the lead in competitive economic struggle, and with it states where there are conditions for the realization of intellectual, scientific, technical and creative potential in general.

Today, transformation processes are taking place in Ukraine, which are reflected in almost all spheres of life. Since law is a superstructure over the economic foundation of society, it contains the basic laws of development of the state and society, which is reflected in the principles. Principles of law help to eliminate contradictions between individual regulations and improve the quality of legislation, thereby ensuring the effectiveness of regulation of relations. Ukraine's integration into the world market and into the European community necessitates the harmonization of national legislation in the field of intellectual property in accordance with the principles and standards contained in international agreements. Despite the fact that the study of principles in the legal literature is given enough attention, the principles of intellectual property law are poorly understood. The study of the concept and principles of intellectual property is conditioned by the need to guarantee the protection and defense of personal property and non-property rights of its subjects.

According to Part 3 of Art.418 of the Civil Code of Ukraine: "Intellectual property rights are inviolable. No one may be deprived of intellectual property rights or restricted in their exercise, except in cases provided by law "[1]. These provisions are in line with basic international principles in the field of protection of intellectual property rights. However, the law clearly defines the cases when such rights may be limited. The purpose of the article is to explore the basic principles of restriction of intellectual property rights, their role in the implementation of intellectual property rights.

Key words: principles and basic principles, restrictions of rights, intellectual property law, exclusive rights.

Постановка проблеми. У науковій літературі є різні підходи до визначення суті та змісту принципів права, до їх правової природи. Категорія «принцип права» продовжує викликати зацікавленість вчених-теоретиків, а також представників правових галузевих наук. Варто зазначити, що проблема принципів права у наш час набуває особливої актуальності й практичного значення.